

‘Werkplekleren is de toekomst’

■ KURT DE CAT ■

Op uitnodiging van het sectorale loopbaanfonds GRAFOC gingen vertegenwoordigers van grafische scholen, print-productiebedrijven, leveranciers en andere stakeholders in overleg over de technische uitrusting van de grafische scholen. Onderwijs en industrie, in consensus op zoek naar een duidelijke toekomstvisie.

Kunstkaai

Via stages komen leerlingen in verschillende bedrijven (hier Antilope De Bie in Duffel), dat zorgt voor een mix van digitale en offsettechnologie.

Op 9 november 2022 bracht vormingsfonds GRAFOC een dertigtal vertegenwoordigers van scholen, grafische bedrijven, machineleveranciers en andere stakeholders bijeen voor de rondetafel ‘Onderwijs & industrie’. De rondetafel was een vervolg op de conferentie van 21 maart 2022 in Sint-Niklaas (zie *Grafisch Nieuws* mei 2022). Bedoeling van de geanimeerde bijeenkomst, in de lokalen van printerfabrikant Xeikon, was om in overleg te gaan omtrent een duidelijke toekomstvisie over de technische uitrusting van grafische scholen. “Een machinepark up-to-date houden, onderhouden of vervangen is voor veel scholen een uitdagende en moeilijke opdracht”, weet Herman Staes, de coördinator en onderwijsexpert van GRAFOC. “Met dit overleg willen we bekijken hoe iedereen de toekomst van de praktijkruimte van een grafische school ziet om opleidingen aan leerlingen te geven. We nemen hier vandaag geen beslissingen, deze rondetafel levert brandstof voor de toekomst.”

HET BESTE VAN TWEE WERELDEN

Rond de tafel in Lier waren heel wat uitdagingen en verzuchtingen te horen, zowel vanwege de scholen als vanuit de bedrijven. Gezien het verouderde machinepark in de scholen is het volgens

menig deelnemer nu het moment om naar de bedrijven te trekken. Dat kan op verschillende manieren: via stages (van een zogenaamde snuffelstage van drie à vier weken in een zesde jaar tot twee dagen per week op de werkvloer gedurende zes maanden in een zevende jaar), werkplekleren (waar de leerkracht occasioneel les geeft in een bedrijf) en duaal leren (combinatie van leren op school en op de werkvloer, bijvoorbeeld twee dagen op school en drie dagen in een bedrijf). Lander Keteleer, leerkracht aan Kunstkaai in Antwerpen, geeft een dag per week praktijkles op de werkvloer in samenwerking met onder andere drukkerij Antilope De Bie in Duffel en Albe De Coker in Antwerpen. “De leerkracht is gans de dag aanwezig in de drukkerij. De leerlingen zijn enthousiast en zetten met dit werkplekleren een eerste stap in het bedrijfsleven. Zo kunnen zowel technische aspecten als sociale aandachtspunten worden opgevolgd”, duidt Keteleer. Via de stages komen de leerlingen in drie tot vier bedrijven, dat zorgt ook voor een mix van digitale en offsettechnologie. In de toekomst wil Kunstkaai deze aanpak uitbreiden naar andere bedrijven met andere druktechnieken. Volgens Patrick Leus, de operationeel directeur van Albe De Coker, is die variatie in de praktijkopleiding van belang. “Het profiel

Kunstkaai

Lander Keteleer (leerkracht Kunstkaai): "Leerlingen zijn enthousiast en zetten met werkpleklers een eerste stap in het bedrijfsleven."

van een hedendaagse drukkerij verandert permanent. Vandaag gaat het om output, *printing as a service*. We hebben tegenwoordig zes productietechnieken in huis, offset krimpt, digitaal stijgt. Dat betekent dat alle offsetdrukkers één of meerdere systemen kunnen bedienen. Ook een digitale operator kan op verschillende machines werken, hetzelfde geldt voor de afwerkers. Flexibiliteit is belangrijk." Albe De Coker werkt samen met scholen zoals TSM (Mechelen), Kunstkaai en Sint-Cordula (Schoten). Praktijklessen geven in een bedrijf, het lijkt het beste van twee werelden. "Het bedrijf moet voldoende schaalgrootte hebben om dit te kunnen aanbieden", reageert Bart De Bie, de CEO van Antilope De Bie. "Wij werken graag met gemotiveerde leerlingen die stage doen in het kader van werkpleklers. Liever zo dan leerlingen die tegen hun goesting in een duaal leertraject zitten. Werkpleklers is de toekomst van het grafisch onderwijs. Het is onmogelijk voor de scholen om zelf te investeren in moderne machines." Scholen hebben ook niet langer de intentie om nog zware en dure machines aan te kopen. In het schoolatelier gaat het om ervaren en weten wat het grafische vak inhoudt. Nieuwe technologie kan in de derde graad aangeleerd worden in een bedrijf, en idealiter in verschillende bedrijven. De aanwezige machinefabrikanten willen leerkrachten ondersteunen met opleidingen over de laatste stand van de technologie. "Dat is noodzakelijk voor de modernisering van het onderwijs", zegt Davy Elsmoortel, de managing director van Heidelberg Benelux. "De onderwijsverstrekkers gaan samen met GRAFOC graag in op de uitnodiging van de leveranciers om op een regelmatige basis instructiemomenten voor leraars te voorzien zodat ze up-to-date blijven over de recente ontwikkelingen in het grafisch landschap", reageert Henk de Baene, pedagogisch begeleider bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen. "Deze netoverschrijdende samenwerking werd ook in het verleden af en toe georganiseerd maar was de laatste jaren wat stilgevallen. Dringend tijd dus om dit terug op te pakken." GRAFOC zal met de leveranciers bekijken welke opleidingen ze kunnen in-

richten voor leerlingen of leerkrachten en het aanbod in kaart brengen voor de scholen.

GOESTING EN BETROUWBAARHEID

Marnix Van de Cauter, de managing director van de digitale drukkerij Universitas in Schoten, werkt dit schooljaar voor het eerst met duaal leren in samenwerking met het Sint-Cordula-instituut uit Schoten. Gedurende tien maanden leren twee leerlingen het vak onder begeleiding van een mentor op de werkvloer. De leerobjectieven en het activiteitenplan liggen vast voor het hele traject. "Het is een superervaring", zegt Van de Cauter. "Duaal leren zorgt voor een vruchtbare kruisbestuiving tussen jongeren en bedrijven." Ook Gunter Van de Vijver van Athena Campus Heule werkt al een vijftal jaar met duaal leren en werkpleklers. Leerlingen zijn actief in bedrijven zoals Vuye Flexible Packaging in Oudenaarde (een onderdeel van de Asteria Group, offsetrotatie), Roularta Printing in Roeselare (offsetrotatie) of ABC labels in Kuurne (flexodruk). "Duaal leren? Bestond het niet, ze moesten het uitvinden", zegt Van de Vijver. "Bijgescholen op de werkvloer zou ook verplicht moeten zijn voor leerkrachten om bij te blijven. We moeten naar bedrijven gaan om moderne machines te zien." Joris Mermans, de operationeel directeur van Reynders Label Printing, heeft positieve en negatieve ervaringen met duaal leren. "Het gaat om goesting en betrouwbaarheid", stelt hij. "We maken de machines zo eenvoudig mogelijk te bedienen, daar steken we veel tijd en kosten in. We zoeken naar jongeren die graag sleutelen aan fietsen of brommers, het grafische zullen we ze wel bijbrengen." Mermans roept de leerkrachten op om naar de fabrieksvloer te komen. "Onze deuren staan open, we maken graag tijd vrij", klinkt het.

Maar de basis is en blijft de motivatie van de leerlingen voor de grafische wereld. De ene school benadrukt de workflow in de derde graad, van een leeg scherm tot een afgewerkt product. Bij een andere horen we het belang van het experimenteren met een drukpers (type GTO) om de voeling met inkten en substraten aan te scherpen en te behouden. De onderwijsmensen beklemtonen de meerwaarde van onderwijs op de werkvloer. Al moet je ook niet te vroeg in het leertraject naar de bedrijfswereld stappen. "Op dat moment geef je de opleiding voor een deel uit handen en kom je in contact met de specialisatie van één bedrijf", klinkt het. Idealiter komen de zesdejaars in contact met verschillende bedrijven. Zeker voor het aanleren van flexo- en offsetrotatie is leren op de werkvloer een must. Er zijn geen alternatieven om praktijkervaring op te

Kunstkaai

Nieuwe technologie kan in de derde graad aangeleerd worden in een bedrijf, en idealiter in verschillende bedrijven.

Deelnemers rondetafel

Aan de rondetafel 'Onderwijs & industrie' namen een dertigtal deelnemers deel. Vanuit de onderwijswereld: Athena Campus Heule, Campus MAX (Tessenderlo), Don Bosco Halle, Don Bosco Sint-Denijs-Westrem, Kunstkaai (Antwerpen), Level X (Hasselt), Sint-Cordula-instituut (Schoten), TSM (Mechelen), VISO (Mariakerke), GO! en Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Grafische bedrijven: Albe De Coker, Antilope De Bie, Bredero Graphics, Creafor, Drukkerij Hendrix, Graphius, MCC Verstraete, Reynders label printing en Universitas. Leveranciers: Agfa, Dimix, Heidelberg, Igepa, manroland en Xeikon. Ook aanwezig: GRAFOC, PaperPackSkills, VDAB en *Grafisch Nieuws*.

De onderwijzensen beklemtonen de meerwaarde van onderwijs op de werkvloer.

doen. Vanuit de scholen wordt met wat bezorgdheid gekeken naar de noodzakelijke begeleiding van de leerlingen door de bedrijven. "Op school is er veel aandacht voor de zorgnoden van de leerlingen. Hoe zit het met de ondersteuning vanuit de bedrijven", luidt de vraag.

De aanwezige bedrijven erkennen het belang van coachingtrajecten op de werkplek voor de mentoren. GRAFOC biedt vandaag reeds printmediacoaching aan. Het programma rond verbindende communicatie op de werkvloer wordt gesmaakt door de bedrijven. "Het zorgtraject op school wordt gevolgd door een coachingtraject op het werk", horen we. Daar komen gesprekken aan te pas over attitude, stiptheid, op tijd komen, werk zien, communiceren met de mentor, afspraken maken en nakomen, gsm-gebruik, enzovoort. "We hebben een grote verantwoordelijkheid als bedrijf om die begeleiding goed te doen. Maar we zijn geen pedagogen, dat is de taak van de leerkrachten", zegt Bart De Bie.

TE WEINIG INSTROOM

De rondetafels worden volgens Herman Staes positief onthaald door het onderwijs en de industrie. "Door verschillende scholen werd reeds contact gezocht met bedrijven en leveranciers om stages, bedrijfsbezoeken of opleidingen in te plannen. De samenkomsten zijn interessant om kennis en uitdagingen met elkaar te delen maar er moet ook actie ondernomen worden, klinkt het zowel uit de onderwijswereld als de industrie." Naar aanleiding van de tweede

rondetafel in Lier heeft GRAFOC een actieplan uitgewerkt. "Scholen die willen starten met duaal leren worden met elkaar in contact gebracht om na te gaan wat er goed is verlopen en wat beter kan. We zullen scholen ondersteunen onder andere via printmediastages.be in hun zoektocht naar duale leerwerkplekken en bedrijven helpen om hun erkenning als duale leerwerkplek te bemachtigen", duidt Staes. Rond de tafel was te horen dat het kernprobleem de veel te kleine instroom is van leerlingen in zowel het technisch als beroepsonderwijs. Ook de doorstroom van leerlingen naar de printmediabedrijven kan beter. "In het voorjaar van 2023 proberen we een nieuwe rondetafel te organiseren om de noden in kaart te brengen en mogelijke acties op te zetten om deze problematiek aan te pakken", zegt Herman Staes.

GRAFOC zal scholen individueel ondersteunen maar een aantal acties worden ook, via de vertegenwoordigers van de netten en de koepels, schooloverschrijdend aangepakt. "Onze raad van bestuur heeft een eerste overleg gehad met deze vertegenwoordigers. Samen wordt er bekeken hoe we in een grafische richting met dubbele finaliteit (het vroegere TSO, nvdr.) ook drukken en/of printen in het lessenpakket kunnen onderbrengen", preciseert Staes. "Andere punten die worden aangepakt zijn onder andere onderzoek naar extra Vlaamse financiering voor de aankoop van grafische apparatuur, welke werkgevers willen gastcolleges geven in scholen en welke leveranciers van digitale persen hebben eindeleasingsmachines die nog een meerwaarde zijn voor onderwijs." ■